

KRON OG MYNT

Det som begynte som en avtale for å regulere det indre marked, har fått stadig større politiske konsekvenser.

EØS' glideflukt

Den 15. januar 2020 vedtok EU-parlamentet «Green Deal» eller «Den grønne given» (DGG). Det har vist seg å bli et paradigmeskifte for EU og etter hvert også for EØS-landene. EØS startet som en avtale for tilgang til det indre marked 1. januar 1994 og har endt opp med å inkludere krav om å implementere «energipakker» som regulerer bredt fra energiflyt til ulike boligkrav. Avtalen har slik gått fra å regulere handel og direkte relevante regler knyttet til det indre marked og tilknyttet grenseoverskridende virksomhet, til å i

stadig større grad å regulere samfunn. Og 4. februar sprengete den også Ap-Sp regjeringen, på deler av «energipakke 4».

EØS synes å ha gått fra å være en avansert avtale for deltakelse i det indre marked, til å bli en stadig mer omfattende politisk avtale i tillegg. De såkalte energipakkene er jo et godt eksempel. Hvorfor skal

bygningdirektivene som omhandler hvordan bygninger settes opp nasjonalt, være like relevante som rettsakter som faktisk omhandler handel med energi over landegrensene? Dette er krevende å forstå, så kanskje skulle energipakkene deles opp i relevante og ikke-relevante deler for EØS? Og med utgangspunkt i at ulike land i EØS-området har ytterst forskjellige energikilder, så kanskje dette området skulle gis særlige ordninger?

Og her kommer spørsmålet: Hvilke direktiv og forordninger er relevante som en del av det indre marked – og hva kommer «i tillegg»? Er dette tillegg EØS-landene må ta, eller kunne man tenke seg at EØS-avtalen kunne trenge en avklaringsprotokoll for å avklare hvordan disse løpende utvidelsene av avtalens

virkeområde skal forstås? EØS-avtalen er i prinsippet en økonomisk avtale for det indre markedet som Norge er en del av – nettopp for å avgrense mot den politiske unionen som Norge ikke er en del av.

Norge kan likevel inngå avtaler med EU utenfor det vi er forpliktet til å ta inn i EØS-avtalen. Ett slikt område, der Norge har valgt å frivillig oppnå mål sammen med EU, er på klimakutt – med mål om 55

prosent reduksjon av klimautslipp innen 2030. Dette har trolig vært fornuftig, da Norge neppe greier denne oppgaven innenlands, men må kjøpe kvoter i EU – og i verden ellers.

Dette samarbeidet er frivillig og utenfor EØS-avtalen, og samarbeidet er lagt inn under protokoll 31 i avtalen – akkurat som annet frivillig samarbeid, som Schengen, Forsknings samarbeidet Horisont Europa, med mer. Storbritannia var jo som kjent medlem av EU, men ikke med i Schengen.

Denne glideflukten fra det indre marked til øvrig samfunnsregulering er tydelig på en rekke områder, men blir særlig krevende i den omfattende ombyggingen av EUs økonomi som DGG innebærer. Endringene medfører en «tsunami av reguleringer og lover» som både skal gi en mer konkurransedyktig økonomi og være et forbilde for andre land ved at de skal følge etter. Dessverre følger ikke andre land etter EU med tanke på klimakutt. Verdens største økonomi, USA, går ut av Paris-avtalen for andre gang, mens Kina, verdens nest største økonomi, ikke har krav om kutt til 2030 i det

hele tatt – bare at utslippene skal slutte å vokse for 2030.

I dag utgjør Kinas utslipp drøyt 30 prosent av totalen, mens EU står for seks prosent av de globale utslippene. Det er fint å kutte også i det mindre andelene som EU står for, men når det gjøres på bekostning av velferd og politisk stabilitet, er kuttene dyrekjøpte. Idet resten av verden ikke følger etter, så taper i stedet Europa konkurransekraft.

Globaliseringen hadde jo også som en forutsetning at andre land skulle bli som Vesten. For eksempel var Kina forventet å bli stadig mer demokratisk med økt rikdom. Nå ser det tvert om ut som det

går motsatt vei, og Vesten lurer fortsatt på hva som skjedde og hva «vi» skal gjøre. Det er kostbart når forutsetningene for internasjonalt samarbeid og handel svikter.

I dette bildet skal Norge forholde seg til det indre markedet gjennom EØS, som er en økonomisk avtale om markedstilgang, men som får stadig større politiske dimensjoner. Disse er vi ikke forberedt på, og EØS sin funksjon som nasjonalt kompromiss har gradvis erodert grunnet stadig økende samfunnspåvirkning, der grensene for hva det indre marked er, har blitt svært tøyelige. EØS er en form for syntese – i stadig utvikling – av økonomi, handel og politisk samarbeid, der klima og miljø nå får en stadig større rolle.

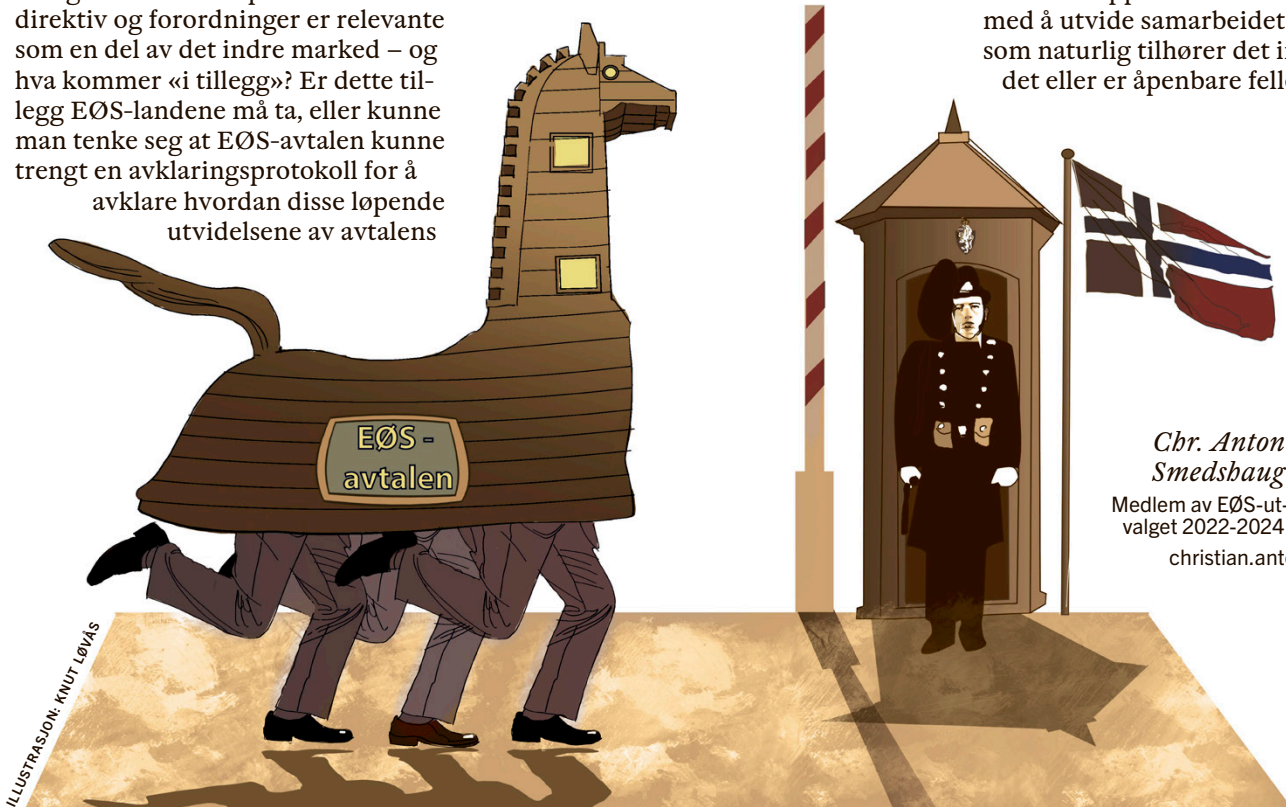
Av hensyn til både avtalens legitimitet og støtte i Norge og forholdet vårt til EU i overskuelig fremtid, må løypa gås opp igjen for å avklare hva som ligger innenfor avtalen og hvor avtalen stopper. Vi bør være forsiktig med å utvide samarbeidet utover hva som naturlig tilhører det indre markedet eller er åpenbare fellesinteresser.

«Den grønne given medfører en 'tsunami av reguleringer og lover'»

KRON OG MYNT

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug, Ingrid Hjertaker og Ole Kvadsheim skriver onsdager i Klassekampen.

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS

Chr. Anton Smedshaug
Medlem av EØS-utvalget 2022-2024

christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

PÅ TEPPE

Stein og bein

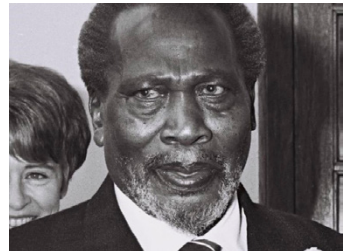
Flere unge har vondt i magen – hva skjer? spør NRK.

De veit vel ikke hvor **Per i hagen** bor.

Navnegenerator

Henrik Borg fekk 50.000 følgjarar frå **Kenya over natta**, melder også statskanalen.

Det var sånn **Jomo Kenyatta** fikk navnet sitt.

Først ut.

Plastfantast

USAs president **Donald Trump** vil bli kvitt papirsugerorene.

– **Jeg tror ikke at plast kommer til å påvirke en hai mens den spiser, mens den jafser seg gjennom havet, sa Trump fra det ovale kontor.**

Et såkalt strawmannsargument.

Tilbake i manesjen.

Kjør Tansa!

Stipendiaten måtte betale **språkvask av egen lomme** for å få publisere, skriver Khrono.

For var den kjent som «fökkings jævla støvsammler».

Ikke helt på skinner

Det er behov for **650 nye bussjåfører** i landet akkurat nå, opplyser NRK.

Er det ikke flere innstilte tog?

teppet@klassekampen.no

DAGENS SUKK

Religioner fritar for skyld i bytte mot synd og skam

Hauk